

УДК 378.064:371.311

DOI10.32626/2227-6246.2018-41.79-89

Н. В. Добіжа
nadja.marv.87@gmail.com

І. І. Оніщук
irinaon21@gmail.com

ОСОБИСТІТЬ УЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ТОЧКИ ЗОРУ ПРОБЛЕМ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІ

Dobizha N. V. Personality of a foreign language teacher through the prism of personality theory / N. V. Dobizha, I. I. Onishchuk // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University, G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine / scientific editing by S. D. Maksymenko, L. A. Onufrieva. – Issue 41. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2018. – P. 79–89.

N. V. Dobizha, I. I. Onishchuk. Personality of a foreign language teacher through the prism of personality theory. This article examines the role of professionally significant and common personality traits in the individual pedagogical communication style shaping, the necessity of self-education of those qualities as a prerequisite for the effective organization of communication with students. In the article there are examined the principles of efficiency increase of the individual style of pedagogical communication.

With this purpose the basic factors are researched, which determine successful and unsuccessful style of pedagogical communication; there are examined the psychological and communicative barriers, which must be overcome if a teacher wants to get successful style of pedagogical communication.

There are characterized the conditions that facilitate the formation of students' reflective abilities in the process of their professional education: the development of motivational sphere of future teachers; mastering the techniques which help to control their own emotional state during the professional activities; the development of communicative and organizational skills; increase of students' readiness for innovations and creativity; future teachers' awareness of professional tasks, individual mental qualities; formation of students' positive self-concept; providing opportunities for students' self-expression in communication.

It is proved that it is very important to promote the development of future teachers' reflexive skills during the professional pedagogical education.

N. V. Dobizha – the scientific contribution of the co-author is 50% ,

I. I. Onishchuk – the scientific contribution of the co-author is 50% .

tion. In the article we determine the role of teacher's reflection and describe the means and methods to develop this capacity. This helps to alert the teacher's professional deformation, psychological problems in communication, to promote the growth of teacher's identity and formation of positive self-concept.

The conclusion is drawn that formation of internal motivation for professional self-improvement and self-acceptance of future teachers help greatly to overcome some difficulties in the process of communicative interaction with pupils.

Key words: individual style of communication, professionally significant qualities, individual typological features, compensatory function.

Н. В. Добіжа, І. І. Оніщук. Особистість учителя іноземної мови з точки зору проблем психології особистості. У статті розглянуто роль професійно значущих і загальнолюдських якостей особистості вчителя з точки зору проблем психології особистості, обґрунтовано необхідність виховання особистісних рис учителя як ефективної умови організації спілкування з учнями. Із цією метою визначено основні чинники, що визначають успішний стиль спілкування та психологічні перешкоди у цьому процесі, подолання яких забезпечить ефективність навчально-виховного процесу.

Охарактеризовано умови, що сприяють ефективному формуванню рефлексивних умінь студентів у процесі професійної підготовки: розвиток мотиваційної сфери майбутніх учителів; оволодіння прийомами керування власним емоційним станом у професійній діяльності; розвиток умінь і навичок впливу на інших людей у процесі взаємодії, співпраці з ними; підвищення готовності до інновацій, творчого пошуку; усвідомлення професійних завдань, індивідуальних психічних якостей; формування позитивної «Я-концепції» студента; забезпечення майбутньому вчителю можливості для самовираження у спілкуванні.

Як висновок, нами запропоновано й охарактеризовано якості, що створюють безпечне психологічне освітнє середовище: сформована особистісно-орієнтована професійна позиція, адекватна самооцінка, позитивна «Я-концепція», адекватність, оперативність, гнучкість тощо.

Ключові слова: індивідуальний стиль педагогічного спілкування, професійно значущі якості, індивідуально-типологічні особливості, компенсаторна функція.

Постановка проблеми. Ураховуючи суттєві зміни в сучасній освіті та спроби її реформації, особистість педагога перебуває у центрі уваги психолого-педагогічних досліджень. Інтерес як до особистості викладача закладу вищої освіти, так і до особистості вчителя середньої школи пояснюється тим, що якості особистості педагога визначають, як швидко він може пристосуватися до нових освітніх вимог у своїй професійній діяльності.

Незважаючи на великий обсяг відповідних досліджень, недостатньо висвітленою залишається проблема формування таких якостей, які дають змогу вчителю легко справлятися з існуючими вимогами дійсності, узгоджувати їх із власними бажаннями, звільняти себе від зовнішнього примусового контролю.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців проблему формування індивідуального стилю педагогічного спілкування досліджували Г. М. Мешко, В. П. Кутішенко, В. М. Король. Вони визначили й охарактеризували якості, що створюють безпечне психологічне освітнє середовище. Науковці зосереджують увагу на таких властивостях учителя, як сформована особистісно-орієнтована професійна позиція, адекватна самооцінка, позитивна «Я-концепція», адекватність, оперативність, гнучкість тощо. Про унікальність особистісних якостей і комунікативних можливостей учителя у процесі організації спілкування зазначали О. М. Бондаренко, О. В. Скрипченко, В. Ф. Колошина, Л. Я. Криницька, І. О. Комарова, В. М. Теслюк та ін. А. І. Кузьмінський до найважливіших якостей, що сприяють успішному виконанню функцій педагогічного спілкування, відносить педагогічну комунікативність, гуманність та емпатію.

Мета статті – визначити й охарактеризувати особистісні риси вчителя іноземної мови, що ефективно впливають на формування його індивідуального стилю педагогічного спілкування та створюють ефективне і психологічно комфортне освітнє середовище.

Виклад основного матеріалу. В сучасній українській психології загальноновизнаним науковим фактом є твердження про те, що особистість є найвищим психічним синтезом, «вищою цілісністю» та являє собою єдність взаємопов'язаних підструктур: людини як природного організму і людини як соціальної істоти [2, с. 24].

Як компоненти особистості виокремлюють психічні процеси, стани і властивості. Цей ряд психічних явищ доповнюється психофізіологічними функціями (сенсорними, мімічними та ін.).

Структура особистості ретельно та системно описана у дослідженнях сучасних психологів. При цьому дослідники окреслюють чотири основні підструктури особистості: спрямованість особистості (переконання, світогляд, ідеали, прагнення, інтереси, бажання); досвід (звички, вміння, навички, знання); особливості психічних процесів (увага, воля, почуття, сприйняття, мислення, відчуття, емоції, пам'ять); біопсихічні властивості (темперамент і статеві, вікові, фармакологічно обумовлені влас-

тивості). Зв'язок підструктур досліджується через способи їх формування – тренування, вправи, навчання і виховання.

Процес формування індивідуального стилю педагогічного спілкування майбутнього вчителя у процесі педагогічної практики неодмінно пов'язаний із пошуком індивідуального «почерку» роботи, з високим рівнем реалізації індивідуальних можливостей. Цінність педагога саме і полягає у здатності реалізувати свою індивідуальність на високому рівні, стати особистістю, яка своїм власним прикладом впливатиме на учнів, бути неповторним у використанні педагогічних засобів.

Якщо такий стиль знайдено правильно, то педагогічний вплив стає адекватним особистості фахівця, викликає у нього стан емоційного комфорту, сприяє гармонізації стосунків з учнями, колегами по роботі тощо. Тому індивідуальний стиль спілкування ми розглядаємо як важливу характеристику, що відображає професійну зрілість і компетентність педагога, рівень його майстерності, творчості.

Проте на сучасному етапі реформування української освіти постає питання приведення у відповідність стилю спілкування та професійної діяльності й індивідуальних властивостей особистості вчителя. Як показують наші спостереження, такої відповідності часто не вистачає студентам-практикантам, випускникам педагогічних закладів вищої освіти, вчителям-початківцям (згідно даних нашого дослідження, близько 70% студентам, які проходили педагогічну практику в школі, характерна така невідповідність). Тому актуальним є питання про спеціальне спрямування і стимулювання у майбутніх учителів становлення їх індивідуального стилю педагогічного спілкування. Включення таких цілей у загальну систему професійної підготовки майбутніх педагогів зумовлене, на наш погляд, двома суттєвими причинами: більшість студентів охоче запозичують стереотипи педагогічних дій, не маючи достатніх знань про своє «Я», свою індивідуальність, не співвідносячи свої індивідуальні якості й можливості зі змістом педагогічної діяльності; друга причина полягає в існуючій системі професійної підготовки, під час якої недостатня увага акцентується на індивідуальності студента, нівелюються його індивідуальні особливості.

Розкрити психологічні механізми реалізації особистісних і професійних якостей учителя дозволяє теорія інтегральної індивідуальності, розроблена В. Мерліним [5]. Розглядаючи індивідуальність учителя у світлі цієї теорії, ми пояснюємо процес його

взаємодії з учнями як обумовлену цілями педагогічної діяльності та властивостями індивідуальності педагога своєрідність притаманної йому стійкої системи засобів і способів комунікативної взаємодії з учнями. Ця система включає ставлення педагога до учнів і певні установки щодо вибору способів спілкування з ними, внутрішні засоби комунікативної орієнтації (уміння оцінити й інтерпретувати ситуацію, знання своїх індивідуальних особливостей і особливостей школярів), систему комунікативних операцій і прийомів, лінгвістичні особливості спілкування (синтаксичні, лексичні та інші виразні засоби).

Індивідуальний стиль педагогічного спілкування відрізняється від усіх інших різновидів стилю, перш за все, своїми пристосувальними і компенсаторними функціями. Останні полягають у тому, що індивідуальний стиль дає змогу педагогу компенсувати окремі негативні прояви своїх типологічних властивостей і максимально використовувати їх переваги. Завдяки системативній функції змінюються старі зв'язки між різнорівневими властивостями індивідуальності. Нові зв'язки, що виникають між ними, слугують основою новоутворень особистості.

Наприклад, особистісні якості учителя іноземної мови цілком можуть компенсувати відсутність педагогічного досвіду, невпевненість у собі, невміння вирішувати конфліктні ситуації й інші професійні недоліки. Існують певні вимоги, які школярі пред'являють до вчителя: контактність, уміння легко та з гнучкістю спілкуватися з дітьми; демократичний стиль керування, який має на меті поєднання поваги до особистості кожного учня з необхідною вимогливістю; розуміння, терпимість, різноманітність поглядів та інтересів, ерудиція, чуйність, здатність до співпереживання [6].

На жаль, при включенні в реальну педагогічну діяльність студентам не вистачає необхідних професійних та особистісних якостей, досвіду поведіння в різних навчальних ситуаціях, арсеналу засобів впливу на учнів, елементарного терпіння та витримки. Вони відчують розгубленість чи навіть розчарування. Тому першим завданням студента-практиканта є отримання інформації про суть індивідуального стилю педагогічного спілкування і структуру комунікативного потенціалу особистості, формування позитивної «Я-концепції» в ролі учителя.

На підставі цього майбутній учитель вирішує, чи може він діяти, як його дій торкнуться інтереси інших людей, чи варто починати спілкування взагалі, які наслідки викличуть його дії.

Як показує аналіз робіт О. С. Газмана стосовно нашої проблеми, самовизначення – це знаходження для себе певної позиції в спілкуванні, усвідомлення перспектив спілкування, здатність вибирати, виробляти критерії спілкування і керуватися ними. Іншими словами – це здатність учителя самостійно виробляти керівні принципи і способи своєї комунікативної діяльності.

На етапі самовизначення відбувається співвідношення індивідуальних комунікативних можливостей студента зі специфікою професійних комунікацій учителя. Необхідними елементами самовизначення «Я – система професійних комунікацій» є:

- характеристика предмета й об'єкта професійних комунікацій;
- визначення мети і завдань професійних комунікацій;
- характеристика основних дій і операцій, складових професійної комунікації;
- пошук варіантів участі у професійних комунікаціях;
- визначення психологічних властивостей особистості вчителя, необхідних для успішного ведення професійних комунікацій;
- визначення можливостей індивідуального зростання у сфері професійних комунікацій.

Процес самовизначення майбутнього вчителя відбувається завдяки включенню студентів у систему комунікативних проб. Комунікативна проба розуміється нами як сукупність послідовних комунікативних дій майбутнього вчителя, пов'язаних із виконанням спеціально організованої педагогічної діяльності на основі вибору способу комунікативної поведінки в цій діяльності.

Комунікативна проба є засобом співвідношення індивідуального комунікативного потенціалу і своїх можливостей у спектрі комунікативних функцій, що реалізуються.

Отже, студент, завдяки системі індивідуальних комунікативних проб, співвідносить інформацію про власні комунікативні можливості зі специфікою професійних комунікацій. Відбувається взаємна проекція своєї індивідуальності на комунікативну складову діяльності вчителя і, навпаки, комунікативної діяльності педагога, що самовизначається, на індивідуальний комунікативний потенціал. У результаті майбутній учитель визначає найоптимальнішу для нього модель комунікативної поведінки у професії.

Л. О. Коростильовою розроблено структурно-функціональну модель самовизначення особистості [6]. Так, людина, вибираючи шляхи і засоби самовизначення та самореалізації, співвідносить

свої бажання (ХОЧУ) з можливостями (МОЖУ) і необхідністю (ТРЕБА). Блок «ХОЧУ» містить інтереси, бажання, що спонукають людину до активності й задають «вищу планку можливостей самовизначення та самореалізації особистості». Блок «МОЖУ» представлений самопізнанням своїх можливостей, самовідношенням і самооцінкою. Адекватне самовідношення значною мірою впливає на уявлення про свої можливості й впевненість у них. Блок «ТРЕБА» включає саморегуляцію, а також уявлення про соціальний запит на свою особистість.

Як підкреслює автор, умовою вибору ефективної стратегії самовизначення та самореалізації є стійкий баланс, гармонія блоків «ХОЧУ», «МОЖУ» і «ТРЕБА».

У наступному блоці «УХВАЛЕННЯ РІШЕННЯ» здійснюється вибір і формування плану дій. Блок «РЕАЛІЗАЦІЯ» інтегрує в собі вплив усіх блоків моделі й залежно від отриманих результатів здійснює зворотний зв'язок у вигляді коректувальної дії. Результат ухвалення рішення співвідноситься з критеріями самовизначення, із системою цінностей і з витратами (інтелектуальними, емоційними, енергетичними, тимчасовими) для його здійснення.

Як зазначає автор, модель самовизначення та самореалізації пронизана особистісними характеристиками, що обумовлюють процес самовизначення та самореалізації. Особистісні характеристики виражені у блоках «ХОЧУ», «МОЖУ» і «ТРЕБА». У блоці «УХВАЛЕННЯ РІШЕННЯ» представлено інтегрально-особистісні характеристики (наприклад, образ світу). Крім того, модель обумовлена ціннісними орієнтаціями, життєвими установками людини, її мотиваційно-потребовою сферою [6, с. 116].

Іншими словами, стиль педагогічного спілкування, який відповідає індивідуальності педагога і водночас приносить задоволення від своєї роботи, є складовою професійного розвитку педагогів, умовою формування їх професіоналізму й істотно впливає на продуктивність професійної праці. Самовизначення передбачає здійснення педагогом своїх прагнень, задумів, планів, здібностей і потенційних можливостей, направлених на подальший розвиток самого себе і навколишньої дійсності.

У процесі самовизначення педагог аналізує свої думки, емоційні стани, відносини, дії, стиль спілкування. Він усвідомлює самого себе і те, як його сприймають інші. Як зазначає А. Г. Ісмагілова, важливою складовою самовизначення педагога є здібність до суб'єктивного контролю. Велике соціальне значення має

відчуття відповідальності за свої вчинки і дії (внутрішній локус контролю). Дослідження під керівництвом Л. І. Анциферової показують, що для людей із внутрішнім локусом контролю характерні високий рівень саморегуляції і перевага конструктивно перетворюючих стратегій поведінки. Тому рефлексивність, високий рівень суб'єктивного контролю і висока усвідомленість професійної діяльності сприятимуть процесу самовизначення та самореалізації, вдосконаленню стилю педагогічного спілкування педагогів [5]. Іншими словами, педагог значною мірою сам визначає, зумовлює свій професійний шлях, суть і особливості свого самовизначення.

Щоб реалізувати зазначені функції у процесі педагогічного спілкування, педагог має виховувати та розвивати в собі професійно значущі якості особистості, за допомогою яких компенсується відсутність досвіду, невпевненість у собі, страх перед аудиторією, методична неграмотність та інші негативні чинники впливу.

Професійно значущі якості вчителя є характеристикою інтелектуальної й емоційно-вольової сторін особистості. Ми розглянемо ті, які є визначальними для формування індивідуального стилю педагогічного спілкування та професійної діяльності. Наш погляд, важливою особистісною рисою вчителя є соціальна активність – готовність і здатність активно сприяти вирішенню суспільних проблем у сфері професійно-педагогічної діяльності. Соціально-педагогічна активність учителя спрямовується, перш за все, на збереження та підвищення рівня особистих професійних знань, умінь і навичок, вивчення та використання передового педагогічного досвіду й активне впровадження педагогічних ідей із метою формування всебічно розвиненої особистості вихованця. Соціально-педагогічна активність – це особлива якісна форма активності педагога, що характеризується специфічним синтезом психічних, фізіологічних і фізичних функцій організму людини [3], повноцінним включенням у суспільно-педагогічну діяльність. Вона має бути спрямована на формування вищих моральних цінностей особистості, становлення її світогляду, допомогу молодій людині у визначенні свого індивідуального призначення в суспільстві. Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави говорити про соціальну активність педагога як інтегральну властивість особистості, у якій проявляються такі її якості, як ініціативність, самостійність, відповідальність, дисциплінованість, креативність тощо [3].

В умовах школи вчителю дуже часто доводиться розв'язувати конфліктні ситуації. У психології врівноваженість є показником емоційної стійкості особистості. Володіти емоційною стійкістю у професійній педагогічній діяльності – означає в умовах постійних змін умов діяльності швидко орієнтуватися, знаходити оптимальне рішення у складних нестандартних ситуаціях, зберігати при цьому самовладання, витримку і самоконтроль [6]. Емоційна стійкість залежить від уміння свідомо керувати своєю діяльністю, створювати оптимальний режим роботи, дозувати і підтримувати психічне навантаження на тому рівні, який забезпечує оптимальну працездатність, характер педагогічного спілкування, правильно оцінювати власні сили і знаходити ресурси для певненої поведінки, свідомо керувати емоційним станом.

В умовах гуманізації навчально-виховного процесу нового змісту набуває спілкування у системі «учитель – учень», «учитель – учитель», «учитель – батьки». Гуманність – прагнення й уміння надавати кваліфіковану педагогічну допомогу учням у їхньому особистісному розвитку. Впродовж останніх років ідеї гуманної педагогіки розробляє Ш. О. Амонашвілі. Педагог зазначає, що гуманний – це не солоденько-добренький, а розумно люблячий дітей учитель, який приймає їх такими, якими вони є зараз, і такими, якими він бачить їх у майбутньому [1]. Досягнення мети уроку, побудованого на принципах гуманного мислення, передбачає поєднання доброзичливої атмосфери міжособистісного спілкування на уроці з широким застосуванням методів і прийомів, що безпосередньо впливають на мотиваційний компонент уроку.

Для створення гуманізованих стосунків учителю потрібно володіти педагогічним тактом. Педагогічний такт – дотримання педагогом загальнолюдських норм спілкування з учнями. Учитель, який володіє цією професійною якістю, може забезпечити успіх у професійній діяльності.

У цій взаємодії центральне місце займає толерантне ставлення педагога до суб'єктів навчально-виховного процесу. Толерантність (лат. *tolerans* – терпимість) – це «прояв терпимості до чужих думок, вірувань, світоглядних уподобань, а отже, визнання за людиною права на власну думку, публічне її оприлюднення та доведення правомірності; спокійне, виважене ставлення індивіда до суджень інших людей» [4, с. 189].

Зазначимо, що толерантному вчителю властиве розуміння індивідуальних особливостей партнера по спілкуванню, вміння

почути іншого та зрозуміти його, терпимість до рис характеру і поведінки учнів, сформованість засобів саморегуляції в ситуаціях фрустрації.

Варто підкреслити, що є такі риси особистості, які знижують ефективність педагогічного спілкування: неврівноваженість, мстивість, зарозумілість, неорганізованість, упередженість, прискіпливість, зверхність, песимізм, байдужість.

Висновки. Отже, від сформованості професійно значущих якостей учителя, його загальнолюдських особистісних рис залежить успіх педагогічного спілкування, а також результативність у формуванні його індивідуального стилю, який би відповідав внутрішній природі, психологічним особливостям і водночас вимогам сучасної школи до особистості вчителя.

Перспективи подальших досліджень цієї проблеми. Інтеграція України у Європейський освітній простір, прийняття Закону України «Про вищу освіту» зумовлюють необхідність реформування української національної освіти з метою підготовки майбутніх учителів як особистостей інноваційного типу, а тому особливо важливим нині є включення у соціально-психологічну взаємодію індивідуально-типологічних характеристик особистості, що нададуть цьому процесу самобутності, оригінальності, неповторності. Це і зробить комунікацію яскравою, привабливою і викличе інтерес учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Амонашвили Ш. А. Новаторство как явление в отечественной дидактике конца XX в. [Электронный ресурс] / Шалва Александрович Амонашвили. – Педагогика. – 2010. – Режим доступа : <http://paidagogos.com/?p=121>.
2. Васянович Г. Концептуальні засади морально-духовної та естетико-психологічної підготовки фахівців у системі професійно-технічної освіти / Г. Васянович, В. Онищенко, Л. Руденко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2003. – № 3. – С. 11–19.
3. Вяткин Б. А. Творческий путь В. С. Мерлина как процесс создания учения об интегральной индивидуальности / Б. А. Вяткин // Психологический журнал. – 1998. – Т. 19. – № 1. – С. 54–61.
4. Добіжа Н. В. Методологічні засади формування індивідуального стилю педагогічного спілкування майбутнього вчителя іноземної мови в процесі педагогічної практики / Н. В. Добіжа, І. І. Оніщук // Наукові записки Вінницького державного

- педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія : Зб. наук. праць / Редкол. : В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. Вип. 43. – С. 209–214.
5. Коростылёва Л. А. Психология самореализации личности: затруднения в профессиональной сфере / Л. А. Коростылёва. – СПб. : Изд-во «Речь», 2005. – С. 109–118.
 6. Council of Foreign Language Teachers / Standards For Foreign Language Learning in the 21st Century. – Allen Press. – 3rd Edition. – Revised Including Arabicedition, 2006. – 110 p.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Amonashvili Sh. A. Novatorstvo kak javlenie v otechestvennoj didaktike konca XX v. [JElektronnyj resurs] / Shalva Aleksandrovich Amonashvili. – Pedagogika. – 2010. – Rezhim dostupa : <http://paidagogos.com/?p=121>.
2. Vasjanovych G. Konceptual'ni zasady moral'no-duhovnoi' ta estetyko-psyhologichnoi' pidgotovky fahivciv u systemi profesijno-tehnicnoi' osvity / G. Vasjanovych, V. Onyshhenko, L. Rudenko // Pedagogika i psyhologija profesijnoi' osvity. – 2003. – № 3. – S. 11–19.
3. Vjatkin B. A. Tvorcheskij put' V. S. Merlina kak process sozdanija uchenija ob integral'noj individual'nosti / B. A. Vjatkin // Psihologicheskij zhurnal. – 1998. – T. 19. – № 1. – S. 54–61.
4. Dobizha N. V. Metodologichni zasady formuvannja indyvidual'nogo stylju pedagogichnogo spilkuvannja majbutn'ogo vchytelja inozemnoi' movy v procesi pedagogichnoi' praktyky / N. V. Dobizha, I. I. Onishhuk. – Naukovi zapysky Vinnyč'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu imeni Myhajla Kocjubyns'kogo. Serija : Pedagogika i psyhologija : Zb. nauk. prac' / Redkol. : V. I. Shahov (golova) ta in. – Vinnyčja : TOV «Nilan LTD», 2017. – Vyp. 43. – S. 209–214.
5. Korostyljova L. A. Psihologija samorealizacii lichnosti: zatrudnenija v professional'noj sfere / L. A. Korostyljova. – SPb. : Izd-vo «Rech'», 2005. – S. 109–118.
6. Council of Foreign Language Teachers / Standards For Foreign Language Learning in the 21st Century. – Allen Press. – 3rd Edition. – Revised Including Arabicedition, 2006. – 110 p.

Received February 19, 2018

Revised March 15, 2018

Accepted April 12, 2018